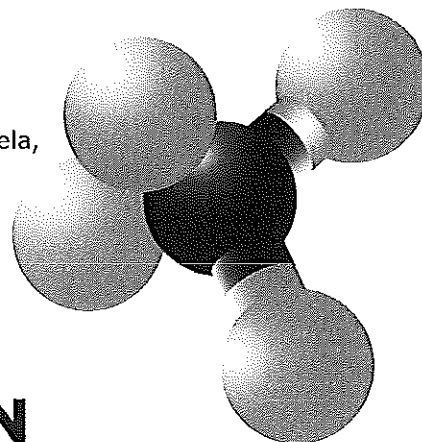

GRIFFIE	
reg.nr.	GRIS. 3790520
Ingek.	- 4 JUL 2013
class.	- 2.0751
te beh. door:	GR
kopie gez. aan:	

Aan de colleges van burgemeester en wethouders en de raden van de gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde, Haren, Veendam, Pekela, Groningen, Ten Boer, Appingedam, Delfzijl en Loppersum.

GEMEENTE SLOCHTEREN

Geacht college, geachte raad,

Op 27 juni 2013 heeft de raad van de gemeente Slochteren gesproken over een raadsnotitie herindeling gemeente Slochteren en een daarbij behorend raadsvoorstel. Beide stukken vindt u bijgevoegd. In het volgende informeren wij u over de uitkomsten van de beraadslagingen.

De raad van de gemeente Slochteren spreekt zich unaniem uit voor de vorming van een nieuwe gemeente Gorecht waarin de gemeenten Menterwolde, Hoogezand-Sappemeer, Haren en Slochteren fuseren, uiterlijk op 1 januari 2018. De raad verzoekt het college deze voorkeur uit te werken in een concept-herindelingsvoorstel en dit zo mogelijk nog in 2013 aan te bieden aan de raad ter besluitvorming. De raad verzoekt het college verder op basis van het besluit van de raad verder in gesprek te gaan met genoemde en omliggende gemeenten.

Hoogachtend,

De raad van de gemeente Slochteren,

G.J. ten Brink, voorzitter.

S. van der Veen, griffier.

onderwerp

Herindeling gemeente Slochteren.

datum

2 juli 2013

datum verz.

2 juli 2013

uw kenmerk

uw brief van

ons kenmerk

bijlagen

2

contactgegevens

Dhr. S. van der Veen

T 0598 425507

Postbus 13

9620 AA Slochteren

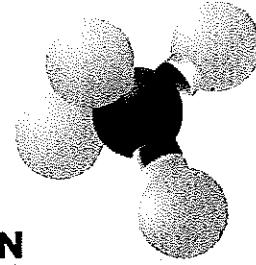
Hoofdweg 10A

9621 AL Slochteren

T 0598 425 555

E algemeen@slochteren.nl

www.slochteren.nl

GEMEENTE SLOCHTEREN

Geachte raadsleden,

Hierbij bieden wij u het volgende raadsvoorstel ter besluitvorming aan.

Beslispunten

1. De voorkeur uitspreken voor de vorming van een nieuwe gemeente Gorecht waarin de gemeenten Menterwolde, Hoogezand-Sappemeer, Haren en Slochteren fuseren, uiterlijk op 1 januari 2018.
2. Het college verzoeken deze voorkeur uit te werken in een concept-herindelingsvoorstel met deze strekking en dit zo mogelijk nog in 2013 aan te bieden aan de raad voor besluitvorming.
3. Het college verzoeken op basis van het besluit van de raad over dit voorstel verder in gesprek te gaan met genoemde en omliggende gemeenten.
4. De VGG, andere gemeenten en de provincie te informeren over dit besluit van de gemeenteraad van Slochteren

Aanleiding

Op 28 februari 2013 heeft de visitatiecommissie 'Bestuurlijke Toekomst Groningen' het eindadvies aangeboden aan de Groningse gemeenten. Dit eindadvies is het vertrekpunt geweest om de opvattingen van inwoners, raad en college van Slochteren over dit eindadvies in beeld te brengen en daarmee de visie op een eventuele herindeling van de gemeente Slochteren te gaan verkennen.

Historische context

De Groningse gemeenten hebben, in goed overleg met het provinciebestuur, de visitatiecommissie opdracht gegeven met een visie op de bestuurlijke organisatie in de provincie Groningen te komen. Input voor de visitatiecommissie is een evaluatie van de clustersamenwerking van Groningse gemeenten, zoals in 2008 is besloten, als uitkomst van het toen uitgevoerde bestuurskrachtonderzoek. Onze clusterevaluatie is in september 2012 in de raadscommissie Bestuur, Middelen en Ruimte besproken en via de VGG aangeboden aan de visitatiecommissie.

19 maart 2013 heeft de raad een eerste keer verkennend over het eindadvies van de visitatiecommissie gesproken. De raad heeft vastgesteld dat herindeling van de Groninger gemeenten de nieuwe realiteit is en uitspraken gedaan over de wijze van consultatie van de inwoners. Het college is gevraagd vanuit een actieve houding verdere gesprekken naar aanleiding van het eindadvies te voeren met de omliggende gemeenten en hierbij een open houding naar mogelijke partners in te nemen.

Argumenten

Onder meer uit de dorpenronde blijkt dat er breed draagvlak is voor herindeling van de gemeente Slochteren. Daarbij heeft de vorming van een nieuwe gemeente bestaande uit Menterwolde, Hoogezand-Sappemeer, Haren en Slochteren verreweg de voorkeur. In de notitie worden de argumenten voor deze optie verder uitgewerkt en worden andere herindelingsopties op basis van relevante criteria tegen het licht gehouden. Bepalend bij de beoordeling van een voorstel voor herindeling is het nieuwe beleidskader herindeling dat minister Plasterk op 28 mei 2013 aan het parlement heeft aangeboden.

raadsvoorstel

onderwerp
Herindeling Gemeente
Slochteren

datum
11 juni 2013

contactpersoon
Chrétien van den Akker
0598-425502

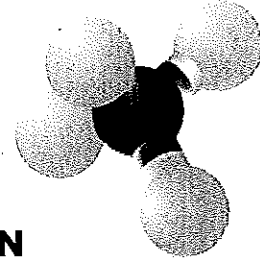
portefeuillehouder
G.J. ten Brink

bijlagen
3

raadsvergadering
27 juni 2013

agendapunt
4

voorstelnummer
2013/1308

GEMEENTE SLOCHTEREN

Meetbaar resultaat

Wij beogen met een besluit van de raad over dit voorstel verder in gesprek te gaan met de betrokken gemeenten over de vorming van de nieuwe gemeente. Op basis van gesprekken verwachten wij tot een gelijkloidend concept-herindelingsvoorstel te kunnen komen, zo mogelijk nog in 2013. Hiermee kan het formele besluitvormingstraject verder in gang worden gezet, met als resultaat een herindeling van gemeenten op 1 januari 2018 of zoveel eerder als wenselijk en mogelijk is.

Financiële paragraaf

Voor specifieke kosten die in de loop van het herindelingstraject gemaakt moeten worden heeft de raad besloten een reserve te vormen vanuit het positief resultaat van de jaarrekening 2012. Van deze reserve, groot € 200.000 is maximaal € 100.000 bestemd voor kosten die in het herindelingstraject worden gemaakt. Het overige deel is bestemd voor versterking van de verenigingen dorpsbelangen, met het oog op het toenemend belang van deze organisaties door de vorming van grotere gemeenten.

Betrokkenen

Met de colleges van de betrokken en omliggende gemeenten wordt frequent overleg gevoerd.

Bestuur van de VGG en het college van Gedeputeerde Staten van Groningen zullen wij periodiek informeren over de voortgang in het herindelingstraject.

Als er dorpen zijn waarvoor het herindelingstraject specifieke gevolgen mocht hebben zullen wij apart communiceren met de inwoners van deze dorpen, via de vereniging dorpsbelangen.

Vervolg

Op basis van het besluit van de raad over dit voorstel verwachten wij in het 4^e kwartaal van 2013 een concept-herindelingsontwerp voor besluitvorming aan de raad aan te kunnen bieden.

Communicatie

Communicatie met de inwoners verloopt via de reguliere media: website, de gemeentelijke pagina van 't Bokkeblad en social media.

Met dorpen waarvoor het herindelingstraject specifieke gevolgen heeft zullen wij apart communiceren, via de verenigingen dorpsbelangen.

Medewerkers worden rechtstreeks en via de ondernemingsraad betrokken bij het herindelingstraject.

De raad zullen wij voortdurend informeren over relevante ontwikkelingen in de omliggende gemeenten en in de provincie.

onderwerp

Herindeling Gemeente
Slochteren

datum

11 juni 2013

blad

2

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Slochteren.

G.J. ten Brink , burgemeester

C.C.W. van den Akker , secretaris

GEMEENTE SLOCHTEREN

Raadsvoorstel herindeling gemeente Slochteren

Onze reactie op 'Grenzeloos Gunnen'

**College van burgemeester en wethouders van de gemeente
Slochteren
14 juni 2013**

Raadsvoorstel herindeling gemeente Slochteren

Inleiding

Met dit raadsvoorstel geven we een formele reactie op het eindrapport van de visitatiecommissie 'Bestuurlijke Toekomst Groningen'. De opbrengst van het uitgebreide traject dat we hebben doorlopen na het verschijnen van het advies van de visitatiecommissie heeft geleid tot het standpunt over de herindeling van de gemeente Slochteren zoals in dit voorstel verwoord. Het voorstel geeft de opvattingen weer van onze inwoners en van de gemeenteraad. De context is de gedachtevorming in de Groningse gemeenten, het provinciaal bestuur en de minister van Binnenlandse Zaken over de bestuurlijke organisatie in de provincie Groningen. De opvattingen over de vormgeving van het lokaal bestuur zijn in de afgelopen periode op alle niveaus sterk in beweging geweest. We gaan er van uit dat het uiteindelijke herindelingsadvies zal worden getoetst aan het nieuwe beleidskader gemeentelijke herindeling, dat het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op 28 mei aan de tweede kamer heeft aangeboden.

Historie

In de zomer van 2012 hebben we de evaluatie van de clustersamenwerking opgesteld, samen met onze preferente partner Hoogezand-Sappemeer. Deze evaluatie is in september 2012 in de raadscommissie Bestuur, Middelen en Ruimte besproken. Vervolgens hebben wij deze via het bestuur van de VGG aangeboden aan de visitatiecommissie 'Bestuurlijke Toekomst Groningen'. Vanuit Slochteren hebben wij twee keer gesproken met de visitatiecommissie, waarvan de laatste keer samen met het college van Hoogezand-Sappemeer. Onze lijn was steeds dat de operationele en beleidsmatige samenwerking met Hoogezand-Sappemeer de kwetsbaarheid van de gemeente vermindert en het mogelijk maakt dat Slochteren bestuurlijk zelfstandig blijft. In het najaar van 2012 heeft Menterwolde de intentie uitgesproken op dezelfde basis samen te willen gaan werken met Hoogezand-Sappemeer en Slochteren.

Op 28 februari 2013 presenteerde de visitatiecommissie het eindrapport 'Grenzeloos Gunnen' aan de raden en colleges van alle Groningse gemeenten. Voor onze gemeente stond de uitkomst haaks op de eigen visie dat samenwerking met andere gemeenten het mogelijk maakt dat Slochteren bestuurlijk zelfstandig blijft. Toch is in korte tijd het feit dat de gemeentelijke herindeling er aan komt als de nieuwe realiteit geaccepteerd. We waren en zijn van mening dat de goede samenwerking met onze preferente partners onze bestuurlijke zelfstandigheid mogelijk maakt. Dat is niet in de hele provincie het geval. De keuze voor herindeling zien we daarom als een gegeven.

Op 19 maart 2013 heeft de gemeenteraad van Slochteren het advies van de visitatiecommissie een eerste keer verkennend besproken. De raad onderschrijft de opvatting van het college dat herindeling in de provincie Groningen de nieuwe bestuurlijke realiteit is. Zonder al een definitief oordeel te geven over het eindrapport kiezen we voor een actieve rol in het proces van herindeling en een open houding naar de gemeenten om ons heen. Het belangrijkste is dat we de bevolking betrekken bij het proces. Alvorens raad en college een definitief standpunt innemen willen we weten hoe de inwoners van al onze dorpen tegen het onderwerp herindeling aankijken.

Het proces vanaf de raadsvergadering van 19 maart 2013

Vanaf het verschijnen van het eindrapport van de Visitatiecommissie hebben we uitgebreid gecommuniceerd met onze inwoners, via de website, 't Bokkeblad en andere media. Provinciebestuur, VGG en omliggende gemeenten hebben we steeds per brief geïnformeerd over de standpunten en over de stappen die we zetten. Meteen na de verkennende raadsbespreking zijn raad en college samen op pad gegaan naar alle veertien dorpen. Omdat raad en college uitgesproken hebben dat gemeentelijke herindeling in de provincie Groningen een gegeven is, hebben we de vraag of die herindeling er moet komen niet gesteld aan de bezoekers van de dorpenronde. Relevanter is het te weten hoe de inwoners denken over hun eigen dorp en over de gemeente. Hoe denken inwoners over zaken als kwaliteit van dienstverlening, gebruik van voorzieningen en de contacten met de gemeente? Vanuit het oordeel over de huidige gemeente Slochteren ontstaat het beeld wat inwoners belangrijk vinden in een nieuwe, grotere gemeente.

In dezelfde periode zijn er een groot aantal ambtelijke en bestuurlijke verkenningen geweest met de gemeenten om ons heen. Op de eerste plaats met onze samenwerkingspartners Hoogezand-Sappemeer en Menterwolde, daarnaast met de vier gemeenten die volgens het voorstel van de visitatiecommissie de nieuwe gemeente gaan vormen: naast Hoogezand-Sappemeer en Menterwolde ook Veendam en Pekela. En ten derde met de andere gemeenten om ons heen: Haren, Groningen en Ten Boer. Ook met een vertegenwoordiging van de DAL-gemeenten is gesproken.

De opbrengsten van de dorpenronde

Ongeveer 300 inwoners van onze gemeente hebben een van de 14 avonden van de dorpenronde bezocht. Daarnaast waren vertegenwoordigers van raad, college, ambtelijke organisatie, politieke partijen, Wmo-raad en platform werk en inkomen in wisselende aantallen aanwezig. Als aanvulling op de dorpenronde heeft 't Bokkeblad een enquête geplaatst, waarop door ongeveer 350 lezers is gereageerd. De uitkomsten van deze enquête onderschrijven in grote lijnen de uitkomst van de dorpenronde.

Het aantal bezoekers wisselde nogal per avond, tussen 3 en 38 bezoekers. Opvallend is dat er in de kleinere kernen relatief (en soms ook absoluut) meer bezoekers waren dan in de grote dorpen. Zo waren er in Tjuchem van de ongeveer 300 inwoners maar liefst 38 aanwezig. We zien twee mogelijke verklaringen voor het feit dat er in de kleine dorpen relatief meer mensen zijn gekomen.

1. Een verklaring zou kunnen zijn dat in kleine kernen het in stand houden van voorzieningen en het organiseren van activiteiten meer vrijwillige inzet van een kleiner aantal inwoners vraagt. De procentueel grotere groep actieve inwoners merken dat de gemeente daarin vaak een partner is. Het doet er dus toe of de gemeente dergelijke lokale initiatieven faciliteert en ondersteunt. Voor de inwoners van de kleine en kleinste kernen is de herindeling daarom een relevanter thema dan voor de inwoners van de grote dorpen. Daar is het wel mogelijk gebruik te maken van een voorziening zonder zelf een actieve bijdrage te moeten leveren. De betekenis van de gemeente voor de leefbaarheid is daarom in de grote dorpen niet voor iedereen even zichtbaar.
2. Een andere verklaring kan zijn dat sommige van de kleinere dorpen zoals Tjuchem en Lageland aan de rand van onze gemeente liggen. Volgens het rapport van de visitatiecommissie is het geen uitgemaakte zaak waar deze dorpen in de toekomst bij gaan horen. Inwoners van deze dorpen willen daarom graag laten weten hoe ze er over denken, er staat voor hen meer op het spel.

Beeld over herindelen

De reacties van alle aanwezigen bij de veertien bijeenkomsten vertonen op hoofdlijnen tamelijk veel overeenkomst. Allereerst moet geconstateerd worden dat de meeste aanwezigen de aanstaande herindeling als een feit zien. Zowel het relatief beperkte aantal aanwezigen als de gematigdheid van de discussie geven aan dat de gemiddelde inwoner zijn nachtrust niet opoffert aan de vraag hoe lang de gemeente Slochteren nog blijft bestaan. De binding en de waardering voor de plek waar je woont worden er niet anders van. Als aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan, mag die kern ook wel deel uitmaken van een veel grotere gemeente.

Affiniteit met dorp of gemeente

Inwoners hebben zowel affiniteit met het dorp waar ze wonen, als met de gemeente waar hun dorp deel van uit maakt. De binding met het dorp scoort vanzelfsprekend wat hoger, maar sluit een positieve relatie met de huidige gemeente niet uit. Beide bestaan naast elkaar. Dat bijna alle aanwezigen een positief beeld hebben over de gemeente Slochteren verklaart waarschijnlijk ook dat de meesten er voor kiezen om de huidige gemeente Slochteren als geheel deel te laten worden van de nieuwe gemeente. De verschillende oriëntatie op omliggende centrumgemeenten Groningen, Hoogezand-Sappemeer en Delfzijl/Appingedam creëert niet de behoefte om ook inwoner te worden van die gemeente. Deze aanname van de visitatiecommissie heeft in de dorpenronde geen bevestiging gekregen door uitspraken van de aanwezigen.

Voorzieningen

Het is voor de inwoners van onze gemeente heel normaal om in Slochteren te wonen en ergens anders te werken of naar school te gaan. Vanuit het perspectief van de inwoners is het niet nodig om dit criterium te hanteren bij het tekenen van de nieuwe gemeentegrens.

Datzelfde geldt voor het gebruik van voorzieningen. In een landelijke gemeente vindt men het vanzelfsprekend dat niet alle voorzieningen in de gemeente zelf aanwezig zijn. Voor een zwembad, theater, bibliotheek, school voor voortgezet onderwijs en gezondheidszorg moet je nu eenmaal reizen, vaak naar een buurgemeente. Het argument dat je als je in een grote gemeente woont met veel eigen voorzieningen ook meer zeggenschap hebt over die voorzieningen, wordt nauwelijks onderschreven.

Dienstverlening

Er wordt uitdrukkelijk waardering uitgesproken voor de dienstverlening van de gemeente Slochteren aan haar inwoners en bedrijven. Snelheid, klantgerichtheid, maar vooral de persoonlijke relatie met medewerkers wordt gewaardeerd. Contact met een vaste medewerker, die goed op de hoogte is van jouw zaak zodat je niet steeds opnieuw je verhaal moet doen, is belangrijk. Daarnaast vindt men de relatieve nabijheid van het gemeentehuis en de (eveneens relatief) goede bereikbaarheid van belang. Deze kwaliteiten moeten een belangrijk uitgangspunt zijn bij de vormgeving van de dienstverlening in de nieuwe grotere gemeente. Letterlijke bereikbaarheid, en dan vooral met het openbaar vervoer, is wel iets wat een aantal inwoners bezig houdt. Hoogezand is slecht bereikbaar met de bus.

Relatie met bestuur

Over het contact en de relatie met de leden van het gemeentebestuur (collegeleden en raadsleden) zijn de uitspraken ambivalent. Slechts een beperkt deel van de aanwezigen heeft persoonlijk contact gehad met burgemeester, wethouder of raadslid of kent hen. Tegelijkertijd vindt men het wel belangrijk dat persoonlijk contact met een college- of raadslid gemakkelijk tot stand kan komen in die gevallen dat men dat nuttig acht. Ook heeft men de indruk dat collegeleden en raadsleden in een kleinere gemeente beter op de hoogte kunnen zijn van wat er lokaal speelt, ook op detailniveau. De relatie van het gemeentebestuur met de inwoners van de verschillende kernen is daarom een belangrijk onderwerp bij het inrichten van een nieuwe en veel grotere gemeente.

Grootte van de nieuwe gemeente

De meeste aanwezigen zijn van mening dat de nieuwe gemeente ook weer niet al te groot moet worden. Daar geven zij verschillende redenen voor: al te groot wordt erg anoniem, in een grote gemeente is de diversiteit tussen de verschillende onderdelen misschien te groot, is er meer verschil tussen de inwoners uit de ene en de andere regio. Sommigen spreken uit dat ze zich minder thuis voelen in een gemeente met een meer stedelijk karakter. De nieuwe gemeente moet eigenlijk het karakter houden dat Slochteren nu ook heeft, alleen een maat groter. Dit leidt tot een voorkeur van een meerderheid van de aanwezigen voor een nieuwe gemeente met Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde en Haren.

Uitzondering is de avond in Overschild, waar men in meerderheid zegt te kiezen voor aansluiting bij de gemeente waar de stad Appingedam deel van uit maakt, omdat men op deze kern gericht is qua voorzieningen. Deze voorkeur wordt bevestigd door de uitslag van de enquête die in het dorp is gehouden. Tjuchem wil echter vooral bij de rest van Slochteren blijven horen, daar zou men het liefst zien dat Slochteren een zelfstandige gemeente blijft en voelt er absoluut niet voor om bij Delfzijl te komen. Ook de inwoners van Meerstad hebben er bewust voor gekozen om hier te komen wonen en willen in de herindeling graag bij Slochteren blijven.

De nieuwe gemeente

Slochteren als geheel naar een nieuwe gemeente

In het rapport Grenzeloos gunnen zijn twee delen van Slochteren gearceerd. Meerstad, want dat zou volgens de commissie heel goed bij de Stad passen. En het Noordoosten van de gemeente Slochteren, waar een correctie uit het verleden rechtgezet zou moeten worden. Navraag bij de commissie leverde niet het antwoord op welke correctie dat dan zou zijn, want Tjuchem en Overschild zijn al heel lang deel van de gemeente Slochteren. Belangrijker is dat het grootste deel van de inwoners kiest voor het bij elkaar blijven van de gemeente; Slochteren moet in zijn geheel opgaan in de nieuwe gemeente. Zelfs de nieuwe inwoners in Meerstad voelen zich zo welkom in onze gemeente, dat ze er graag blijven.

Met welke gemeenten gaan we fuseren

Met de gemeente Groningen hebben we in 2012 een overeenkomst gesloten over de ontwikkeling, realisatie en beheer van Meerstad. Die overeenkomst wordt overgenomen door de nieuwe gemeente. Inzet is dat Meerstad bij ons blijft, en mee opgaat in de nieuwe gemeente. De balans tussen stad en ommeland blijft dan beter. Bovendien is het losknippen van Meerstad, zowel financieel als ruimtelijk, geen gemakkelijke opgave.

De keuze van de visitatiecommissie om ook Veendam en Pekela deel uit te laten maken van deze nieuwe gemeente, werd in de dorpenronde vrijwel niet onderschreven. De argumenten die tegen deze indeling worden genoemd lijken vooral ingegeven door onbekendheid. De inwoners van de gemeente Slochteren zeggen weinig redenen te hebben om naar Pekela of Veendam te gaan en doen dat dus ook niet. Daarnaast speelt de afstand een rol. Men vreest dat de gemeentelijke dienstverlening minder goed bereikbaar wordt, vooral voor de minder mobiele inwoners.

Op basis van de dorpenronde, de discussie in de raad en bestuurlijke verkenningen met omliggende gemeenten komen wij tot het volgende voorstel voor herindeling en vorming van een nieuwe gemeente.

Wij kiezen voor de vorming van de gemeente Gorecht die bestaat uit Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde en Slochteren en de gemeente Haren. Maar het spreekt voor zich dat wij niet alleen bepalen of deze optie tot stand komt. De Groningse gemeenten moeten, liefst in gezamenlijkheid, komen tot een nieuwe gemeentelijke indeling van de provincie die past bij de geformuleerde criteria.

Optie 1, de gemeente Gorecht: Hoogezand-Sappemeer, Haren, Menterwolde en Slochteren

Onze keuze voor deze optie kunnen we onderbouwen met een aantal argumenten.

Economie en voorzieningen

In deze vier gemeenten ligt de economische kernzone langs de A7, vanaf de grens met de stad tot voorbij de aansluiting met de N33. In deze zone is ruimte voor de ontwikkeling van logistiek georiënteerde activiteiten (weg, water en spoor), voor industriële bedrijvigheid en voor (commerciële) dienstverlening die hoge eisen stelt aan bereikbaarheid (zoals grootschalige detailhandel, horeca, gezondheidszorg). Dit biedt vooral goede perspectieven voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid en uitbouw van de werkgeversbenadering gericht op participatie en economische zelfstandigheid van zo veel mogelijk inwoners.

Op langere termijn geldt dit ook voor de N33 als het belang van deze vervoersas richting de Eemshaven nog verder toeneemt, door de verdubbeling van het tracé vanaf de aansluiting met de A7 richting Eemshaven. In die situatie vormt de N33 de belangrijkste ontsluiting van de Eemdelta, ter ontlasting van de routes door de stad Groningen (N46 en 360). Omdat drie van de vier huidige gemeenten deel uit maken van de Regio Groningen-Assen blijft de oriëntatie op de Regio, als gebied en als vrijwillig samenwerkingsverband, in stand.

Vanuit Slochteren is een aanzienlijk deel van de dorpen gericht op commerciële en niet-commerciële voorzieningen in Hoogezand-Sappemeer. Veel maatschappelijke ondernemingen hebben beide gemeenten als werkgebied. Daarnaast heeft de gemeente Haren een scala aan voorzieningen op het gebied van gezondheid, zorg en onderwijs. Inwoners van Slochteren maken veel gebruik van deze voorzieningen. Tegelijkertijd is het een bron van werkgelegenheid voor onze inwoners.

De leefbaarheid van onze landelijke gemeente is een opgave waar we in het kader van Vitaal Platteland samen met Haren en Hoogezand-Sappemeer aan werken. In de nabije toekomst verwachten we dat er meer financiële middelen uit Europa beschikbaar komen voor deze gebiedsopgave.

Grootte

Qua grootte is deze optie iets kleiner dan de alternatieven, ongeveer 80.000 inwoners. Dit heeft onze voorkeur omdat de optimale gemeentegrootte ligt tussen 70.000 en 100.000 inwoners volgens een onderzoek van Leeuwendaal¹. Bij een gemeente van deze omvang is er een goede balans tussen robuustheid en bestuurbaarheid. Uitbreiding van Slochteren, Hoogezand en Menterwolde met de gemeente Haren maakt dat de nieuwe gemeente de optimale en meest efficiënte schaal krijgt.

Bij het oordeel over de grootte van deze gemeente vinden we het van belang dat de grootte van alle Ommelandse gemeenten enigszins in balans blijft. Een gemeente van bij voorbeeld 50.000 inwoners is misschien wel net zo goed geëquipeerd voor bepaalde taken dan een 100.000plus-gemeente maar legt bestuurlijk minder gewicht in de schaal. De nieuwe gemeente moet dus niet veel kleiner zijn dan de andere Groningse gemeenten.

Verhouding stedelijk en dorps

Voor de maatschappelijke en culturele identiteit van de nieuwe gemeente vinden we het van belang dat de verhouding stedelijk-platteland in balans is. Het heeft de voorkeur als er maar één natuurlijke hoofdkern is in plaats van meerdere stedelijke kernen die met elkaar kunnen gaan concurreren binnen de gemeentegrens.

Bij een goede balans tussen dorps en stedelijk is er minder kans op het ontstaan van een dominante stedelijke politieke cultuur. Evenmin is er sprake van een overwegende plattelandscultuur die niet voldoende oog heeft voor de specifieke behoeften van de stedelijke kern.

Huidige samenwerking

Een nieuwe gemeente vormen met onze huidige samenwerkingspartners is relatief de gemakkelijkste opgave. Drie van de vier gemeenten werken al op een groot aantal gebieden samen. Samenwerking op een aantal nieuwe gebieden is in voorbereiding. De samenwerking betreft zowel bedrijfsvoering, dienstverlening als beleid. Belangrijk in dit verband is dat deze drie gemeenten samen de invoering van de drie grote decentralisaties voorbereiden.

Toetreding van de gemeente Haren tot de bestaande samenwerking tussen Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde en Slochteren is in de aanloop naar de herindeling relatief eenvoudig. De samenwerking met Haren is op dit moment nog beperkt en speelt, afgezien van de Regio Groningen-Assen vooral op het gebied van werk en inkomen, in de vorm van de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie BWR en in het plattelandsbeleid.

Stad en Ommeland

In Grenzeloos Gunnen wordt gesproken over een andere bestuurlijke cultuur en andere bestuurlijke verhoudingen. Daarbij gaat het ook om de balans tussen stad en ommeland. Vanuit de wetenschap dat de betekenis van de stad voor het ommeland zo groot is dat deze invloedssfeer nooit de omvang van één gemeente kan worden, kan het goed zijn voor het evenwicht tussen stad en ommeland als er ten zuidoosten van de stad een krachtige perifere gemeente wordt gevormd. Deze gemeente kan bestaan uit Haren, Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde en Slochteren zodat de oorspronkelijke T-structuur van de Regiovisie Groningen-Assen op deze nieuwe gemeente past. De ruimtelijke opgaven in dit gebied zijn van vergelijkbare aard, op sociaaleconomisch gebied ontstaat complementariteit: moderne maakindustrie en logistiek in de A7-zone, onderwijs, zorg en (groot- en kleinschalige) detailhandel in Haren en Hoogezand-Sappemeer, zakelijke dienstverlening vooral in Haren en Slochteren. In de dorpenronde is deze variant als favoriet uit de bus gekomen. Inwoners hebben een voorkeur voor samengaan met Hoogezand-Sappemeer en Menterwolde, liefst met Haren er bij.

Waarom ook Haren

Vanuit de ligging van onze gemeenten zijn er veel redenen om deze optie te verkiezen. De gemeenten Haren, Hoogezand-Sappemeer en Slochteren hebben alle drie een sterke relatie met de stad. Net als Slochteren is Haren een groene plattelandsgemeente.

¹ Gemeentelijke fusies en samenwerkingsverbanden, wat levert het eigenlijk op? Hiemstra e.a. 2013

Veel inwoners werken en studeren in de stad, maar er zijn ook veel Stadgers die in een van de drie omliggende gemeenten werken. Voor grootstedelijke voorzieningen zoals cultuur en gezondheidszorg is er een vanzelfsprekende oriëntatie op de stad. Zowel voor bedrijfsvestiging als voor woningbouw fungeren de drie gemeenten als een vanzelfsprekende overloop, zeker in combinatie met het verloop van veel wooncarrières: vanuit het dorp eerst naar de stad om te studeren, na een aantal jaren de stad uit om ruimte te hebben voor het gezin, op hogere leeftijd als emptynester weer terug naar de stad vanwege het hoge voorzieningsniveau. Deze variant maakt het ook vanzelfsprekend dat Meerstad deel uitmaakt van de nieuwe Gorecht-gemeente.

Daarnaast zien we al een aantal jaren de trend dat hooggekwalificeerde (zakelijke) dienstverleners zich bij voorkeur in de periferie van de grote stad vestigen. In Haren was dit altijd al het geval, maar ook in Slochteren zet de trend door dat zakelijke dienstverleners vooral de dorpen in het lint kiezen als vestigingslocatie, vaak in een combinatie van wonen en werken. Deze trend heeft voor een deel van de groei van de werkgelegenheid in onze gemeente gezorgd, naast de banen die op bedrijventerpark Rengers gecreëerd worden.

De alternatieven

Het is goed dat we hier ook helder aangeven welke argumenten er zijn om niet voor een van de andere opties kiezen.

Optie 2: 'de Compagnie', bestaande uit de gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde, Veendam, Pekela en Slochteren.

Advies van de Visitatiecommissie

Dit is de indeling die door de visitatiecommissie wordt geschetst. Uit de vragenronde met de visitatiecommissie is ons gebleken dat de inhoudelijke argumentatie voor deze indeling beperkt is. De visitatiecommissie geeft de volgende motivatie voor de samenvoeging van deze vijf gemeenten.

1. Als Pekela en Veendam allebei niet bij de Compagnie, maar bij de gemeente Oost-Groningen komen, krijgt de gemeente Oost-Groningen veel meer inwoners, rond de 120.000. Dit is bijna het dubbele van de andere gemeenten in het Ommeland.
2. De visitatiecommissie veronderstelt dat het relatief gecompliceerd is om in Oost-Groningen vanuit zes bestaande gemeenten (met drie stedelijke kernen) één nieuwe gemeente te vormen.
3. De Compagnie omvat zowel de economische kernzone langs de A7 en als die langs de N33. Dit biedt kansen voor economische ontwikkeling, vanwege de verbinding met Noord-Duitsland en vanwege de uitstraling van de Eemshaven en de verbinding naar de rest van Nederland via de (verdubbelde) N33. Via de Oostboog krijgt Veendam een veel betere railverbinding met Duitsland.

Tegenover deze argumenten van de visitatiecommissie staat dat wij het een nadeel vinden dat deze nieuwe gemeente twee stedelijke hoofdkernen op relatief geringe afstand heeft, Veendam en Hoogezand. Het risico van onderlinge concurrentie bestaat op meerdere gebieden: allocatie van grootschalige voorzieningen, detailhandel, vestiging van bedrijven en dienstverleners. Voor de economische ontwikkeling van de zone langs de A7 en de N33 is het niet per se nodig dat het hele gebied ook in dezelfde gemeente ligt.

Grootte

Qua inwonertal zou dit een robuuste gemeente worden met ongeveer 100.000 inwoners.

Dit schaalvoordeel komt om twee redenen in deze variant minder tot uitdrukking:

1. De relatief grote afstanden binnen deze gemeente zullen gedeconcentreerde dienstverlening noodzakelijk maken. Van Steendam naar Boven-Pekela is het bijna 40 kilometer. Afgezien van de spoorlijnen Groningen-Zuidbroek-Veendam sluit het openbaar vervoer slecht aan op deze vervoersbewegingen. Goede bereikbaarheid van gemeentelijke dienstverlening, ook voor minder mobiele inwoners, is in deze variant dus problematisch. Op meerdere plekken in de gemeente blijven 'loketten' nodig.
2. Grote afstanden verminderen de efficiency in de uitvoering van taken, bij voorbeeld in het beheer van de openbare ruimte, in de afvalinzameling en in de uitvoering van taken in het sociale domein.

Van samenwerken naar herindelen

De samenwerking in Pekela en Veendam heeft vorm gekregen in een gezamenlijke uitvoeringsorganisatie, de Kompanjle. De andere drie gemeenten (Hoogezand-Sappemeer, Slochteren en Menterwolde) hebben op goede gronden gekozen voor wederzijdse dienstverlening. Dat maakt de ont- en invlechting vanuit de vijf gemeenten naar de nieuwe gemeentelijke organisatie gecompliceerder. Op het gebied van volkshuisvesting, welzijn en zorg en sociale werkvoorziening hebben Veendam en Pekela vooral een oriëntatie op Oost-Groningen. Daarom vinden we hier andere samenwerkingsrelaties, bijvoorbeeld op het gebied van welzijn, wonen en zorg dan in de drie gemeenten in Midden-Groningen.

Optie 3: de A7-gemeente

Alternatieve optie voor Hoogezand-Sappemeer

Ook de A7-variant moeten we hier kort noemen, omdat deze voor het gemeentebestuur van Hoogezand-Sappemeer een van de te onderzoeken opties is. Voor Slochteren is dit geen wenselijke optie om een tweetal redenen.

1. Deze gemeente wordt wel erg uitgestrekt, vanaf de grens met Groningen tot aan de landsgrens is het bijna 45 kilometer over deze A7. Er ligt weliswaar een spoorverbinding, maar inwoners van de gemeente Slochteren hebben altijd nog aanvullend vervoer nodig om bij een station te komen.
2. Daarnaast schatten we in dat twee stedelijke kernen, Hoogezand en Winschoten met elk hun eigen ruimtelijke en sociaaleconomische problematiek gaan overheersen op de politieke en bestuurlijke agenda van de nieuwe gemeente. We vrezen dat er weinig aandacht overblijft om te zorgen voor sterke dorpen en een vitaal platteland. Daarbij komt dat de gemeente Oldambt vanaf het ontstaan in 2010 nog geen duurzaam financieel evenwicht heeft bereikt. De gemeente heeft een kwetsbare economische infrastructuur en een voorzieningenniveau dat vooral in de dorpen onder druk staat. Op peil houden van het koopcentrum, de Blauwe Stad, het toerisme naar het gebied op gang brengen, het zijn stuk voor stuk flinke opgaven voor deze gemeente. Wij schatten in dat dit in combinatie met de opgaven in Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde en Slochteren voor één gemeente te veel wordt om op al deze punten te gaan scoren.

Aan de andere kant liggen er natuurlijk wel kansen nu het Duitse achterland steeds belangrijker wordt voor Groningen, omdat het economisch zwaartepunt in Europa sinds 1990 sterk naar het Oosten is opgeschoven. Oldenburg, Bremen, Hamburg zijn in de afgelopen periode veel belangrijker geworden dan de Randstad voor groei en innovatie in Noord-Nederland. De eerder genoemde nadelen van deze optie wegen voor ons echter zo zwaar dat ze niet opwegen tegen de plus op het punt van economisch ontwikkelingspotentieel.

Drie opties gewogen

Op basis van genoemde argumenten maken wij een eenduidige keuze voor de vorming van de gemeente Gorecht, bestaande uit Hoogezand-Sappemeer, Haren, Menterwolde en geheel Slochteren. Er is voor ons geen reden om andere opties verder te onderzoeken.

Input voor de nieuwe gemeente

Welke van de opties het ook wordt, een aantal zaken vinden we belangrijk voor de nieuwe gemeente. We willen met elkaar samen optrekken en afspraken maken over beleid, financiën en een proces om te komen tot herindeling. Een proces met go en no go-moment(en). De integrale toekomstvisie, waar ook de visitatiecommissie over adviseert, stellen we gezamenlijk op. Samen maken we een nieuwe stip aan de horizon, die leidend zal zijn bij het bouwen van de nieuwe gemeente. Onderwerpen die daarop niet mogen ontbreken zijn het vasthouden aan het vertrouwen in de kracht van inwoners, multischaligheid, relatie inwoner-bestuur, bereikbaarheid en nabijheid van dienstverlening en bestuur, voorzieningen, de decentralisaties in het sociale domein en in het bijzonder de sociaaleconomische problemen die we daarbij het hoofd moeten bieden.

Naast grootschaligheid ook kleinschaligheid

De commissie Jansen spreekt over grootschaligheid en kleinschaligheid tegelijkertijd. Dat gemeenten groter worden dient publieke doelen; maar "nooit mag in een gemeente het zicht verloren gaan op de inwoners, vitaliteit van gemeenschappen en lokale omstandigheden en behoeften", aldus de visitatiecommissie.

Wij onderschrijven deze beweging van meer eigen kracht. Dat doen we al jaren, zoals blijkt uit onze toekomstvisie Het land van Slochteren 2020 (vastgesteld zomer 2008), waarin we het vooral hadden over eigen en gedeelde verantwoordelijkheid. Het blijkt ook uit de bestuurlijke agenda van zomer 2012, waarin het vertrouwen in mensen voorop staat. In inwoners, verenigingen, maatschappelijk middenveld, in onszelf. We zijn er dus al een tijdje mee bezig. En toch kan de kracht van inwoners, straten, buurten of dorpen beter benut worden. Een grotere afstand tussen bestuur en bewoners kan daarbij juist helpen, aldus de Commissie. Overheidsparticipatie vraagt een andere werkwijze en opstelling van bestuurders en ambtenaren. De Commissie ziet in navolging van de Raad voor het Openbaar Bestuur een andere verhouding tussen overheid en samenleving ontstaan. Men pleit voor een "vermaatschappelijking van publieke taken. Veel mensen willen actief zijn voor hun buurt, dorpskern of vereniging en hebben daarvoor goede ideeën en plannen. Geef ruimte, stimuleer!". Daar past een overheid bij die faciliteert, stimuleert of regisseert. En pas reguleert wanneer dat echt niet anders kan. De ervaring in andere heringedeelde gemeenten laat zien dat grotere gemeenten juist beter in staat zijn dorpen en gemeenschappen ruimte en mogelijkheden te bieden om de eigen verantwoordelijkheid waar te maken.

Bestuurlijke cultuur in Groningen

De visitatiecommissie geeft in het eindrapport Grenzeloos Gunnen een scherp oordeel over de bestuurlijke cultuur in de provincie Groningen. Dan heeft de commissie het over de relatie tussen gemeenten en provinciaal bestuur, waarbij de meerwaarde van een provincie die boven de partijen staat hier onvoldoende of niet wordt gezien. Ook gaat het over de verhouding tussen de twee grootste spelers, het provinciebestuur en het bestuur van de stad Groningen die elkaar op hetzelfde speelveld voortdurend tegenkomen en vaak in de weg zitten.

Uiteindelijk is het vooral de verhouding tussen alle overheden, waarbij bestuurders onvoldoende oog hebben voor de noodzaak om samen te werken aan de grote maatschappelijke en economische opgaven. Met deze houding doen ze onvoldoende recht aan de belangen van alle inwoners van onze provincie. Lokaal bestuur is te veel gericht op de kleine onderwerpen van plaatselijk belang en heeft onvoldoende oog voor de grote regionale en zelfs (Internationale) opgaven. Die lokale focus leidt tot het nastreven van kleine successen, zo nodig ten koste van de buurgemeenten.

Daarom constateert de visitatiecommissie dat een ingrijpende verandering van de politieke en bestuurlijke cultuur in onze provincie nodig is, willen de overheden samen met partners als ondernemingen, kennisinstituten en maatschappelijke ondernemingen in staat zijn de echte en grote uitdagingen in Noord-Nederland op te pakken. Voldoende besef van urgentie en minder partijen aan tafel moet leiden tot snellere en betere besluitvorming. Economische ontwikkeling, aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt, instandhouding van het voorzieningenniveau in een situatie van krimp en vergrijzing, ruimtelijke kwaliteit in de bebouwde en onbebouwde omgeving, het zijn allemaal grote opgaven waarvoor naar het oordeel van de visitatiecommissie een grotere schaal van denken en doen nodig is.

Hoewel een bestuurlijke schaalvergroting wel een belangrijke voorwaarde is voor een cultuur waarin gemeenten en overheden elkaar het succes gunnen, is een verandering van cultuur dan nog geen vanzelfsprekendheid. Daar is meer voor nodig. Uit evaluerend onderzoek naar eerdere herindelingsoperaties blijkt dat in een heringedeelde gemeente de ambtelijke organisatie relatief snel op een hoger niveau gaat functioneren, maar dat de bestuurlijke en politieke cultuur veel minder snel mee veranderd is met de schaalgrootte.

We vinden het van belang dat verandering van de bestuurlijke cultuur in Groningen niet wordt gezien als een autonoom of organisch proces, maar dat dit uitdrukkelijk als een majeur (cultuur)veranderingstraject wordt georganiseerd. Dat kan niet zonder de verantwoordelijkheid hiervoor helder te beleggen, bij voorbeeld bij de VGG, met ondersteuning van de vereniging van griffiers en de Broederschap van gemeentesecretarissen. Ook helpt het om een gezaghebbende en onafhankelijke partij (dus niet de provincie) verantwoordelijk te maken voor de uitvoering en de monitoring van de opbrengsten van het cultuurveranderingstraject.

Ook binnen de nieuwe gemeente onderschrijven we het belang van een verandering van cultuur die de positieve effecten van de structuurverandering ondersteunt en bekrachtigt, zowel in het politiek-bestuurlijke als in het ambtelijke domein. In het traject naar de nieuwe gemeente kunnen we hier niet vroeg genoeg mee beginnen.

Vervolgstappen

Met de colleges van de betrokken en omliggende gemeenten wordt frequent overleg gevoerd. Bestuur van de VGG en het college van Gedeputeerde Staten van Groningen zullen wij periodiek informeren over de voortgang in het herindelingsstraject.

Als er dorpen zijn waarvoor het herindelingsstraject specifieke gevolgen mocht hebben zullen wij apart met de inwoners van deze dorpen communiceren, via de verenigingen dorpsbelangen. Communicatie met de inwoners verloopt via de reguliere media: website, de gemeentelijke pagina van 't Bokkeblad en social media.

Medewerkers worden rechtstreeks en via de ondernemingsraad betrokken bij het herindelingsstraject.

De raad zullen wij voortdurend informeren over relevante ontwikkelingen in de omliggende gemeenten en in de provincie.

Op basis van het besluit van de raad over dit voorstel verwachten wij in het 4e kwartaal van 2013 een concept-herindelingsontwerp voor besluitvorming aan de raad aan te kunnen bieden. Of dit lukt hangt vanzelfsprekend ook af van het tempo van besluitvorming in de andere gemeenten.

Effecten van de herindeling op de bestaande samenwerking

Er zal een natuurlijke ontwikkeling plaatsvinden waarbij het accent langzaam verschuift van de huidige gemeente en de huidige samenwerking naar de vorming van de nieuwe gemeente met alles wat daar voor nodig is. In de samenwerking zullen we steeds meer anticiperen op de nieuwe gemeente. In eigen huis bevorderen we die overgang door een expliciete heroverweging van alle beleid en activiteiten. Bij alles wat we doen en nog gaan doen vragen we ons af hoe dit past in het traject naar herindeling. Zodra duidelijk is hoe de nieuwe gemeente er uit komt te zien, zullen we nieuw beleid ook op de nieuwe schaal gaan ontwikkelen. Als we activiteiten op het gebied van dienstverlening, bedrijfsvoering of beleid lokaal, nog wel op Slochter schaal uitvoeren, moet daar een heel goede reden voor zijn. Sommige zaken zijn verplicht of kunnen we om andere redenen niet langer uitstellen. Daarnaast willen we achterstallig onderhoud voorkomen; wat goed is moet goed blijven, om het in te brengen in de nieuwe gemeente zodra dat kan.

Conclusie

We hebben vastgesteld dat in de gemeente breed draagvlak is voor een herindeling van de gemeente Slochteren. We willen samen met de huidige gemeenten Menterwolde, Hoogezand-Sappemeer en Haren een nieuwe gemeente Gorecht in Midden-Groningen vormen. Uit deze vier gemeenten ontstaat een nieuwe gemeente met voldoende inwoners om op de huidige en toekomstige taken berekend te zijn, qua bestuurskracht en qua omvang van de organisatie. Doordat ook de gemeente Haren opgaat in de nieuwe gemeente Gorecht krijgt Groningen een robuuste buurgemeente ten zuidoosten van de stad. Als betrouwbare buur en stevige samenwerkingspartner in de overgang van stad naar periferie kan deze nieuwe gemeente bijdragen aan de realisatie van de ambities van de stad Groningen als belangrijkste motor voor voorspoed en ontwikkeling van heel Noord-Nederland. Wij stemmen niet in met het advies van de visitatiecommissie, omdat dit voorstel in onze ogen een beter alternatief is en wij vertrouwen hebben in de mogelijkheid om dit alternatief te realiseren.

Deze opvatting willen wij, indien de andere gemeenten deze voorkeur delen zo snel als mogelijk en verantwoord is uitwerken in een concreet herindelingsadvies.

Als de voorkeursvariant van de gemeente Slochteren niet haalbaar is, bij voorbeeld omdat een andere gemeente definitief een andere keuze maakt, ontstaat er een nieuwe situatie. Pas dan is er voor ons aanleiding om alternatieve opties te gaan verkennen.